

OM te gretig in fraudezaken

Zorgvuldige en evenwichtige onderzoeken geven betere resultaten

**Mischa Wladimiroff en
Frans Sibbers.**

Den Haag – René Craemer, hoofdofficier van het Functioneel Parket, toont zich in het zijn interview in Financieel Dagblad van 2 augustus ontevreden met de discrepantie tussen eis en vonnis in fraudezaken. Aan zijn officieren ligt het volgens hem niet; wel een beetje aan de rechters. Hij onderkent dat het OM de grenzen aan het verkennen is op zoek naar de juiste strafmaat.

De door Craemer gesignaleerde discrepantie is niet zomaar een verschil van inzicht over de straftoemeting. Het geeft ook aan dat het Functioneel Parket nog in ontwikkeling is. Dit onderdeel van het OM bestaat nog niet zo lang en heeft nog niet de goede toon gevonden. De vakkennis ontwikkelt zich nog en er bestaat nog te weinig inzicht in de dynamiek van het bedrijfsleven. De visie van het OM op de straftoemeting in de Ahold-zaak en de Dudok-zaak, is een voorbeeld van een gebrek aan kritische zelfreflectie.

De Ahold-zaak is vanaf de aanvang gepresenteerd als de grootste boekhoudfraude ooit. Het OM zette hoog in met een dagvaarding waarin de boekhoudfraude in alle strafbare varianten aan de voormalige top van Ahold ten laste werden gelegd. Aan het eind van het proces betoogde het OM dat de boekhoudfraude bewezen was, met een enorme schade voor de aandeelhouders. In zijn beoordeling van de situatie lijkt Craemer er aan voorbij te gaan dat de door de rechters uitgesproken straf helemaal niet laag is, omdat volgens de rechter geen sprake was van een grote boekhoudfraude à la Enron. Bij Dudok was de situatie niet anders. Ook hier zette het OM hoog in, maar omdat de rechters vonden dat het ging om een bedrag dat bijna vier/vijfde lager was dan hetgeen het OM claimde, pakte de straf wezenlijk anders uit dan de eis.

Deze voorbeelden maken duidelijk dat het verschil in bestraffing in de meeste gevallen niet zomaar een verschil van inzicht is in de straftoemeting, maar het gevolg is van een andere visie van de rechtelijke macht op het bewijs. Dat heeft niets te maken met het door Craemer aangevoerde maatschappelijke ongenoegen als reden voor zwaardere straffen. En evenmin met de stelling dat fraude steeds erger wordt gevonden door burgers in Nederland of in de bestuurskamers van grote bedrijven. Het gaat hier om de kern van het strafrecht: wie een ander beschuldigt, zal de beschuldigingen waar moeten maken. Dat heeft ook niets te maken met de typering van de verdachten, topmannen van het bedrijfsleven. En het helpt al helemaal niet verdachten te schandaliseren. Het OM moet niets anders doen dan aan te tonen wat het beweert over de fraude en de omvang van het fraudebedrag. In het door het Financieel Dagblad samengestelde overzicht van discrepanties tussen eis en vonnis gaat het om zaken, waarin het OM dat kennelijk niet in voldoende mate is gelukt. In fraudezaken is dit nog prangender omdat de strafmaat niet zozeer samenhangt met de vraag of bewezen kan worden dat de fraude heeft plaatsgevonden, maar met de omvang van het maatschappelijk nadeel; het fraudebedrag.

Een tekortschietende bewijsvoering kan natuurlijk verschillende oorzaken hebben. In de Ahold-zaak bleek het OM zich niet in de vereiste mate had verdiept in de werkelijkheid van omvangrijke en complexe bedrijfsadministraties op internationaal niveau. Het gevolg was dat aan de zaak een lading

werd gegeven (miljoenenverlies voor beleggers) die er in werkelijkheid niet bleek te zijn. Ook in de Dudok-zaak bleek een handicap voor het OM dat het onvoldoende inzicht had in de betreffende fiscale discussiepunten. Ten onrechte maakte het OM geen verschil tussen kwesties, die te maken hadden met de verdenking van fraude en geschilpunten tussen de onderneming en de fiscus, die niets met de fraude te maken hadden. In beide zaken is het er de oorzaak van geweest dat het OM een te grote broek aantrok.

Maar er is ook iets anders aan de hand. De indruk bestaat dat het Functioneel Parket in relatief weinig zaken de tussenkomst van de rechter-commissaris inroept. Het wil kennelijk het strafrechtelijk onderzoek, zonder inmenging van buiten, volledig in eigen hand houden. Deze werkwijze komt er op neer dat na beëindiging van het onderzoek door de Fiod, direct een dagvaarding wordt uitgebracht. Dat is bijvoorbeeld gebeurd in de Ahold-zaak. Tegen deze typische werkwijze van het Functionele Parket bestaan fundamentele bezwaren. Zo neemt het OM daarmee welbewust de vervolgingsbeslissing op basis van een eenzijdig onderzoek, zonder kennis te hebben genomen van hetgeen daartegenin kan worden gebracht. Dat is riskant, omdat de strafzaak dan niet meer ingetrokken kan worden.

Kortom, het OM manoeuvreert de verdachte, maar ook zichzelf vast. Het kan niet meer terug op de ingeslagen weg en neemt het risico dat de zaak uiteindelijk toch anders uitpakt dan het aanvankelijk op basis van het Fiod-onderzoek dacht. Dan wekt het geen verbazing dat de uitkomst van de zaak anders uitvalt dan het OM verwachtte.

Anders dan Craemer lijkt te suggereren, is er waarschijnlijk helmaal geen sprake van een grote tombola van straftoemeting, maar kan het geen kwaad de hand in eigen boezem te steken, alvorens de zwarte piet naar de rechtelijke macht te schuiven.

Prof. mr. M. Wladimiroff en mr. F. Sijbers zijn advocaat bij Wladimiroff & Waling te Den Haag.